

ТАЪЛИМ СИФАТИНИ ТАЪМИНЛАШДА ҲАҚИҚИЙ ВА ТАЛАБ ҚИЛИНАДИГАН СИФАТ МОНИТОРИНГИ НАТИЖАЛАРИ

А.А.Хўжаев – педагогика фанлари бўйича фалсафа доктори, доцент

Ўзбекистон Республикаси Олий таълим, фан ва инновациялар вазирлиги Олий таълим муассасалари фаолиятини мувофиқлаштириш департаменти бош мутахассиси

Таянч сўзлар: олий таълим тизими, таълим сифати, ўқув режа ва дастурлар, муаммолар, ички мониторинг, самарадорлик, кўрсаткич, механизм, баҳолаш.

Ключевые слова: система высшего образования, качество образования, учебные планы и программы, проблемы, внутренний мониторинг, эффективность, индикатор, механизм, оценка.

Key words: higher education system, quality of education, curriculum and programs, problems, internal monitoring, efficiency, indicator, mechanism, evaluation.

Таълим муассасаси даражасида бошқариш самарадорлигини ўрганиш таълим муассасаси фаолиятининг умумий натижалари бўйича ҳам, таълим жараёнини методик таъминлаш, педагогик вазифаларни ҳал этиш бўйича жамоаларнинг тайёргарлиги ва илмий ва педагогик ходимларнинг кадрлар билан таъминланиши каби бевосита маълумотларни таҳлил қилиш асосида амалга оширилиши мумкин [1]. Таълим муассасаларининг истикболли режаларини белгилашда асосан иқтисодий, педагогик, ижтимоий ва бошқарув йўналишларида мониторинг олиб борилади. Жумладан,

- иқтисодий мониторингида индикаторлар сифатида бюджет ва бюджетдан ташқари харажатлар билан бирга қўйилаётган (ёки қўйилмаган) харажатлар прогнози;
- педагогик мониторингида касбий етуқлик, шахсий фазилатлар, ахборот, алоқа ва ижтимоий қобилият индикаторлари белгилаб олинади;
- ижтимоий мониторингида индикатор сифатида ёшларнинг таълимга муносабатлари, масъул раҳбарларнинг фаолияти КРІ кўрсаткичлари таҳлили;
- бошқарув мониторингида минтақавий даражада ўзаро ҳамкорлик қилиш учун шарт-шароитлар яратилганлигини айтиш мумкин.

Олий таълимнинг муҳим жиҳатларини акс эттирувчи мезонлар базаси таърифи сифатида таълимнинг асосий тарафларини акс эттирадиган мувофиқлик базасини мезон ва мувофиқлигини келтириш орқали барқарор фаолият юритиш ва динамика ривожланиш босқичлари кўринишида келтиришимиз мумкин (1-расм).

Мезонлар	Мувофиқлик базаси
Жараён	Ижтимоий жиҳатдан маълум йўналишлар, техника ва технологиялар орқали натижаларга эришиш кетма-кетлиги
Самарали	Битирувчилар учун тез суратларда ўзгарувчан дунёда, жамиятда, ўз-ўзини ривожлантиришга, ижтимоий ва индивидуал иқтисодий жавобгарликка, мустақил танловга, инсонпарварлик йўналишига эга бўлишга тайёр бўлиши учун зарур шахсий фазилатларни ўрганиш ва "ижтимоий тартибни" бажариш
Прогноз	Равнақ топиш истикболлари, олий таълимнинг ривожланиш босқичлари ёки унинг индивидуал элементлари
Норматив	Олий таълим фаолиятининг асосий аспекти, зарур ва долзарб билим, кўникма ва касбий компетенцияларни акс эттиришнинг касбий малака ва билимларни ривожлантириш га қаратилган давлат таълим стандартларига мувофиқлиги
Рақобатчилик	Энг яхши натижаларга эришиш, турли жаҳдаларда тенг кучли рақобатчи бўла олиш қобилиятларини шакллантириш

1-расм. Таълимнинг асосий тарафларини акс эттиришда мувофиқлик базаси

Таълимда асосий ва хизмат кўрсатиш мезонларини аниқлаш ҳамда улардан фойдаланиш доимо тавсия этилади. Олий таълим тизимини мониторинг қилиш учун мувофиқлик базасидаги мезонларнинг умумий нисбати қуйидагича келтириш мумкин. Жумладан,

Асосий мезон: процессуал; самарали; Прогноз.

Таълимга хизмат кўрсатувчи шартлар: меъёрий ва рақобатчилик.

Мониторинг тадқиқотлари микдорий баҳолашни талаб қилганлиги сабабли, 1-расмда кўрсатилганидек, олий таълим тизимида фаолият юритиш учун таклиф этилган ҳар бир мезонни тавсифловчи параметрлар тўплами қиритилиши зарур ва керак. Мезонларни тавсифловчи параметрларни 2-расмда кўришимиз мумкин.

Тавсия этилган параметрлар тўпламини тақдим этишда тадқиқотлар ўтказиш имконини берадиган учта

аниқ кўрсаткичдан иборат бўлиши мумкинлигини айтиш мумкин:

- касб-хунар коллежлари битирувчиларнинг меҳнат бозоридаги талаб ва таклиф баланси индекси;
- иқтисодий мослик индекси;
- шахснинг таълим эҳтиёжларига қониқиш индекслари.

Кўрсаткичлар, Мезонлар	Параметрлар
Жараён	• Замонавий таълимни ривожлантириш технологияларидан фойдаланиш. • Талабаларнинг шахсий таълим траекториясини ривожлантириш имкониятлари. • Ўқитувчилар ва талабаларнинг ўзаро муносабатларга бўлган эҳтиёжини таъминлаш. • Жамоада рискларнинг мавжуд эмаслиги
Самарали	• Зарурий компетенцияларни тўлиқ шакллантириш. • келажакдаги профессионал фаолиятининг турли соҳаларида йўналиши. • талабаларнинг касбий фаолиятини энг самарали усулларни топиш қобилияти. • ижтимоий ҳимоя қилиш учун талабаларнинг тайёрлиги
Прогноз	• жамиятнинг ўз-ўзини ривожлантириш режасида ишлаш имкони. • Таълим тизими учун тайёрланаётган педагогларнинг учун энг муҳим муаммоларни ҳал қилиш бўйича бошқаруving йўналтирилиши
Норматив	• таълим мазмунининг кадрлар истеъмолчилари талабларига мослиги. • Касбий малака тизими (тренинглар оралиги)
Рақобатчилик	• иқтисодий барқарорлик ва мустақиллик. • ходимларнинг иш ҳақи даражаси. • битирувчиларнинг долзарблги

2-расм. Танланган мониторинг қилиш мезонларини параметрларнинг мувофиқлиги

Таъминоти ва битирувчиларнинг талаб баланси индексини битирувчиларни ўз мутахассислиги бўйича меҳнат фаолиятини юритиши (кадрлар бозоридаги таълим эҳтиёжлари, таълим учун буюртмалар, қабул қилиш учун рақобат характистикаси шаклланганлиги) кўрсаткичлари билан кўришимиз мумкин. Таълим хизматлари ва кадрларга бўлган реал эҳтиёжлар ўртасидаги муносабатлар ҳам асосий микдорий кўрсаткич ҳисобланади. Бу кўрсаткични ўқиш динамикасини таъминлаш мақсади - таълим хизматлари микдорий хусусиятлари динамикасини доимий кузатуви, кадрлар истеъмолчилари ва кадрлар тайёрловчи олий таълим муассасалари рақобатбар-дошлиги ўртасидаги боғлиқлик билан ўлчанади.

Моддий-техник жиҳатдан таъминланганлиқнинг етарлилик кўрсаткичи педагогик олий таълим муассасаларининг кадрлар тайёрлашдаги рақобатбар-дошлик параметрларини ишлашнинг шартларига мувофиқлигини акс эттирувчи ажралмас кўрсаткичдир. Бу кўрсаткич учта турда бўлиши мумкин:

- барқарорликни таъминлаган ҳолатда фаолиятнинг бориши;

- ижобий ўсиш динамикаси (ривожланиши)ни таъминлаган ҳолда педагогик фаолият юритиш;

- барқарорликни таъминлашга таъсир кўрсатувчи рисклар устида ишлаш.

Педагогик кадрлар тайёрлайдиган олий таълим муассасаларининг моддий-техник таъминоти етарлилиги индексини жорий этишдан мақсад олий таълим муассасасининг кадрлар тайёрлаш бозоридаги мавқеини, унинг рақобатбардошлигини, устунликлари ва таълим сифатини таъминлашда қўйиладиган рискларнинг салбий таъсирларини назорат қилишдан иборат [2].

Инсоннинг таълимга бўлган эҳтиёжини тўлақонли қондириш индикатори турли малака даражасидаги мутахассисларни ажратиб туриш ва босқичма-босқич тайёрлаш асосида таълимнинг деярли барча

боскичларини таъминлайдиган профессионал мослашув ва ҳаракатни шакллантиришни акс эттиради. Мониторинг тадқиқотининг мақсадларидан бири таълим сўровлари билан қониқиш динамикасини аниқлаш, яъни, таълим хизматларининг потенциал талабаларига бўлган талабни белгилаб беради. Ушбу кўрсаткичлар уларнинг мураккаблиги (интеграллиги) туфайли аниқлик, объективлик, мавжудлик, микдорий ўлчовлилик қулайликларига жавоб берадиган паст параметрларни тақсимлашни талаб қилади (3-расм).

Индекслар	Параметрлар (махсус кўрсаткичлар)
таъминот ва талабнинг мувозанати индекси	• олий таълим муассасасига қабул қилиш учун танловнинг кенг қамровлиги; • тайёрларлик вақтида контингентнинг ҳафсизлиги; • битирувчиларнинг ўз мутахассислиги бўйича ишга жойлашиш
Моддий-техник етарлилик индекси	• таълим муассасасининг ихтисодий барқарорлиги; • таълим муассасасининг ихтисодий ўзини ўзи таъминлаши; • Талабани ўқитиш учун сарфланадиган бир йиллик харажатларнинг оптималлиги; • илмий ва педагогик ходимларнинг моддий таъминоти даражаси
шахснинг таълим эҳтиёжларини қондириш индекси	• Ёшларнинг профессионал манфаатлари учун таълим муассасасида ўқини; • Касбий фаолиятдаги куталадиган умидсизликларни туфайли таълимни ташлаб кетиши; • Педагогика олий таълим муассасалари битирувчиларининг ихтисослиги бўйича ишга жойлашиши; • Битирувчиларнинг битиргандан кейинги дастлабки 5 йил мобайнида педагогик фаолиятидаги ижобий ўзгаришлар

3-расм. Танланган индексларга мос келадиган параметрларнинг мониторинг тизими

Ҳар қандай жараёнда мониторинг ахборот хизматларини тақомиллаштиришнинг асосий йўналишларидан бири ҳисобланади. Ахборотни тизимлаштириш, унинг самарадорлигини ошириш, объективлик ва мавжудликни мониторинг қилиш орқали ҳал қилиниши мумкин бўлганлиги таъминлаш билан боғлиқ. Айниқса таълим сифатини таъминлашга қаратилган мониторингнинг юритилмаслиги натижа ёки жараёни ўрганиш ва мақсад-натижа муносабатларини ўрганиш билан шуғулланадиган моделлар нотўғри хулосаларга олиб келиши мумкин.

Жаҳон тажрибасини ўрганадиган бўлсак, таълим соҳасида турли хил, лекин тенг даражада бўлиқ мониторинг тизимларини ишлаб чиқиш ва амалга оширилади. Таълим мониторинг - маданиятли мамлакат аҳолисининг катта гуруҳлар ўз ичига олган ҳар қандай замонавий ижтимоий тизимини ривожлантириш учун объектив эҳтиёж, жаҳон маданияти ривожига етакчи тенденцияларни белгилаб олинган. Умумий аниқ далиллар - бу ерда ишлатилган ёндашувлар бирлигидадир.

Таълим сифатини таъминлашда ҳақиқий ва талаб қилинадиган таълим натижалари ўртасидаги жиддий фарқни камайтириш энг муҳим муаммо бўлиб, уни ҳал қилиш таълим сифатини мониторинг қилиш лойиҳасига қаратилади. Ушбу механизмнинг тўғри ишлаши учун етарли тарзда ахборотларга эга бўлиш зарур. Чунки бу таълим сифатини назорат қилиш тизимининг бир қисми ҳисобланади. Мониторинг самарадорлиги қуйидаги техник вазифалар ва технологияларни ишлаб чиқиш ҳамда оптималлаштириш даражаси билан аниқланади:

- олий таълим муассасасидаги таълим тизимининг ҳолатини доимий мониторинг қилиш ва мониторинг таҳлилларига кўра тезкор тарзда маълумотларга таянган ҳолда таъсирчан чораларни белгилаш;
- таълим тизимидаги ўзгаришлар ва уларни келтириб чиқарадиган омилларни ўз вақтида аниқлаш;
- олий таълим муассасасининг таълим тизимидаги салбий тенденцияларнинг олдини олиш;
- олий таълим муассасасининг таълим тизимида энг муҳим жараёнларни ривожлантиришнинг қисқа ва ўрта муддатли прогнозини амалга ошириш;
- олий таълим муассасаларида таълимни услубий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш самарадорлигини ва тўлиқлигини баҳолаш муҳим.

Мониторинг қуйидаги ташкилий ва услубий талабларга мувофиқ амалга оширилиши керак:

- мониторинг кўрсаткичлари ва шакллари муайян вақт давомида чекланган ва доимий бўлиши;

- таълим жараёнини кўрсаткичлар, мумкин қадар таълимнинг сифатини акс эттирувчи илмий ва етарли даражада ўзлаштирилиши таъминланган ўқув модулларининг тўлиқ қамраб олиши;

- кўрсаткичлар таълим сифатини самарали бошқариш учун долзарб бўлиши;

- даврий равишда (ўқув йилида камида бир марта) таҳлил қилинадиган мониторинг кўрсаткичлар мажмуини тақомиллаштириб бориш;

- таълим мониторинги олий таълим, эксперт анкеталар, интервьюлар, илмий ва маъмурий ходимлари, талабалар, шунингдек, кадрлар истеъмолчиларининг мезонлари, жамоатчиликнинг фикрлари статистик натижалари асосланган бўлиши;

- сўровларни ўтказиш орқали таълим мазмунидаги бўшлиқларни тўлдириш мумкин [4].

Шу билан бирга кўп ҳолларда мониторинг натижалари кўтарилишини таълим мазмунининг таҳлилий усуллари, таҳлилларни амалга оширувчи экспертлар гуруҳларининг натижаларидан фойдаланиш орқали сезиларли даражада оширилиши олиб келиши мумкин.

Мониторинг натижалари ўқув жараёнининг барча қатнашчиларининг (субъектларининг) инновацион фаолиятига асос бўлиши керак. Уларнинг иштирок даражаси турли хил, аммо уларнинг барчаси (олий таълим муассасасининг профессор-ўқитувчилари, талабалари, илмий изланувчилари, кадрлар истеъмолчилари, ота-оналар ва жамоатчилик)дан ахборотлар олинадиган ва олинган маълумотлар таҳлил қилади. Масалан, олий таълим муассасаси масъул ижрочилари жамоатчиликнинг фикрини ўрганган ҳолда таълим муассасасида ўқув жараёнининг самарадорлиги, таълим сифати, мулоқот майдонининг мавжудлиги ҳақида маълумотлар олади. Ушбу маълумотлар асосида умумий тасаввур ҳосил бўлади. Ушбу тасаввурдаги ахборотларни таҳлил қилиш орқали юзага келган муаммолар, қутилаётган рискларни ташхислаш имкони яралиб, ушбу таҳлиллар натижалари самарадорликни таъминлашга қаратилган концепциялар, чора-тадбирлар, механизмлар яратилади. Бунинг натижасида олий таълим муассасалари узоқ муддатли ва таъсирчан механизмларни қамраб олган "Йўл хариталари"ни ишлаб чиқишга асос бўлади. Шу билан бирга талабаларда эса шахсий таълим траекторияларини шакллантиришда келажакдаги касбий фаолиятини чуқур таҳлил қилган ҳолда узоқ муддатли фаолиятни кўзланган режаларини яратишга асос бўлади [3].

Тадқиқот давомида қуйидаги хулосаларга келинди. Таълимни ўз навбатида касбий эҳтиёжларни қондириш учун шахслар ва ижтимоий гуруҳлар томонидан қабул қилинган қадамнинг йиғиндиси сифатида қараш мумкин.

Ўз навбатида, таълимнинг ҳар бир шакли мураккаб ёки турли даражадаги тузилмалар учун объект сифатида хизмат қилади.

Педагогик кадрлар тайёрлайдиган олий таълим муассасаларида таълим тизими муайян яхлит таълим вакилига боғлиқ элементлар (қўйи тизим бошқарув ходимлари), профессор-ўқитувчилар, талабалар, ўқув дастурлари ва режалари, ўқув адабиётлари, ўқитиш воситаларини ўз ичига оладиган мураккаб тизимларнинг сифати асосан таълим натижаларининг сифатини белгилайди.

Ишлаб чиқаришни назорат қилиш стандартлари ва ютуқларни мониторинг қилиш, жараёнинг ёндашуvidан фойдаланиш олий таълим тизимини мониторинг қилишнинг асосий моделларидан бири ҳисобланади. Педагог кадрлар тайёрлайдиган олий таълим муассасаларида таълим тизимининг ҳолати давлат ва жамятнинг мақсадларига ва олий таълим муассасасининг миссиясига мос келиши керак. Шу билан бирга мониторинг ушбу мувофиқлик даражасини акс эттириши ва назорат қилиш тизимининг таҳлилий маълумотларни олишга қаратилган кўрсаткичларни мос тушиши керак.

Адабиётлар

1. Конун хужжатлари маълумотлари миллий базаси, 29.12.2017 й., 09/18/1026/0497-сон; Конун хужжатлари маълумотлари миллий базаси, 30.09.2019 й., 09/19/822/3840-сон; 08.04.2021 й., 09/21/189/0303-сон; Конунчилик маълумотлари миллий базаси, 21.05.2021 й., 09/21/320/0482-сон; 18.01.2022 й., 09/22/25/0033-сон; 05.04.2022 й., 09/22/153/0266-сон.

2. Арламов А.А. Педагогический риск как проблема методологии социальной педагогики. // Вестн. Адыгейского гос. ун-та. Серия 3: Педагогика и психология. 2010. № 1. – С. 12–21.

3. Абрамова И.Г. Теория педагогического поиска [Электронный ресурс]: дис. ... д-ра пед. наук: 13.00.01. – М.: РГБ, 2007. (Из фондов Российской государственной библиотеки).

4. Хохлова Е.А. Предупреждение конфликтных ситуаций во взаимодействии учителей, учеников и родителей [Электронный ресурс]: дис. ... канд. пед. наук: 13.00.01. – М.: РГБ, 2003. (Из фондов Российской государственной библиотеки).

РЕЗЮМЕ. Ушбу мақолада олий таълим муассасаларида таълим сифатини ички мониторинг қилиш, ўқитиш самарадорлиги ва таълим сифатини ошириш, таълимни бошқариш механизмлари хусусида фикр юритилди.

РЕЗЮМЕ. В данной статье рассматриваются внутренний мониторинг качества образования в высших учебных заведениях, повышение эффективности преподавания и качества образования, а также механизмы управления образованием.

SUMMARY. This article discusses the internal monitoring of the quality of education in higher education institutions, the improvement of teaching efficiency and the quality of education, and the mechanisms of educational management.

1939-1941-JÍLLARÍ QARAQALPAQSTANDA KITAP BASPASÍ HÁM POLIGRAF SANAATÍNÍN AHWALÍ

R.B.Idrisov - tariyx ilimleri boyınsha filosofiya doktori

A.Jaqsimuratov – magistrant

Ájiniyaz atındaǵı Nókis mámleketlik pedaqqoıkalıq institutı

Tayanch soʻzlar: KKGIZ, kitap, bilim, baspaxana, poligrafiya, kitapxana, kitapxanlıq, mashqala.

Ключевые слова: ККГИЗ, книга, знание, типография, полиграфия, библиотека, чтение. проблема.

Key words: KKGIZ, book, knowledge, printing house, polygraphy, library, reading, problem.

Bul másele konteksinde ámeliy tárepten izzertlew temasınıń aktuallıǵı búgingi jas áwlad tárbıyasınıń zárúrli wazıypalarınan biri bolıp kitap ónimlerin basıp shıǵarıw hám tarqatıw sistemasın rawajlanıw, kitapxanlıq mádeniyatın asırıw hám úgit-násiyatlaw menen belgilendi. Ózbekstan Respublikası Prezidenti Sh.M.Mirziyoevniń 2017-jıl 12-yanvarda bul másele boyınsha komissiya dúziw haqqındaǵı buyırǵı imzalandı, onda xalıq sonday-aq, jaslar arasında kitapxanlıq mádeniyatın asırıw ushın bul zárúrli tarawdıń rawajlanıwı menen baylanıslı qatar mashqalalar kórsetilgen [1].

Qaraqalpaqstan tariyxıtanıwında urısqa shekem bolǵan jıllarda repressiyalar, awıl xojalıǵın kollektivlestiriwdi tamamlaw, jeke mülkti joq etiw hám dinge qarsı úgit-násiyatlaw jumslarınıń alıp barılıwı menen ajıralıp turadı. Sonıń menen birge, aymaǵımız tariyxında social-ekonomikalıq hám mádeniy rawajlanıwınıń basqa ózgesheliklerin kórsetetuǵın waqıyalar kózge taslanadı. Ulıwma aytqanda, Sovet húkimeti dáwirinde Qaraqalpaqstan tariyxıtanıwında «mádeniyat awdarıspaǵı» túsinigi 1930-jıllar dáwirin belgilewde tiykarǵı orındı iyeledi. 1937-1941-jıllarda onı ámelge asırıwda úlken jetiskenliklerge erisilgenligi kórsetildi [2].

Aldıńǵı tariyxıtanıwǵa bola, bul dáwirde siyasiy, texnik, ekonomikalıq ádebiyatlarǵa tiyisli qaraqalpaq tilindegi kitaplardıń basıp shıǵarılıwı kóbeygen, rus klassikleriniń qaraqalpaq tiline awdarma qılınǵan shıǵarmaları, qaraqalpaq xalıq awızeki tvorcestvo shıǵarmaları kóp tirajlarda basıp shıǵarılǵan.

Qaraqalpaqstanda urısqa shekem bolǵan jıllarda, tek bir baspa - Qaraqalpaqstan kitap hám gazetalar baspası bar edi (keyininen ol Qaraqalpaqstan mámleketlik baspası dep atı ózgeritildi - KKGIZ), bul jerde tiykarınan barlıq baspa ónimler islep shıǵarılǵan. Bul ónimlerdiń bir bólegi Moskva hám Tashkentte islep shıǵarılǵan, biraq jergilikli baspa áste-qırıń islep shıǵarıw imkaniyatın asırǵan. Eger 1933-1934-jıllarda KKGIZ 8 atamadaǵı sabaqlıqlardı basıp shıǵarıla baslaǵan bolsa, 1940-jılda ayırım sabaqlıqlar 54 atamada basıp shıǵarılǵan [3], hám 1941-jılда barlıq klasslar ushın qaraqalpaq tilinde sabaqlıqlar kirill jazıwında basıp shıǵarıla baslaǵan.

1939-jıl 10-ıyun kúni QQASSR Xalıq Bilimlendiriw Komissariatı janındaǵı bolıp ótken 1940-jılдаǵı sabaqlıqlardı basıp shıǵarıwdıń tematik rejesi máselesi boyınsha jıynalista I.Sagitov bul máseleni jáne bir márte kóteredi. Onıń aytıwınsha, 1940-jılда Qaraqalpaqstan mámleketlik baspasında sabaqlıqlar basıp shıǵarıw kólemi asıp barmaqta, sonıń ushın ol baspanı kadrlar menen táminlewdi másláhát beredi. Májliste KKGIZdıń jumısın singa alınadı.

Respublika bilimlendiriw isleri boyınsha Xalıq Komissariyatı Kollegiyası aǵzası Goyzman «KKGIZ si'ezd materialların basıp shıǵaradı hám qaraqalpaq tilinde birde-bir kórkem ádebiy kitap shıǵarmaǵan» dep aytadı [4]. Jıynalista tájiriybeli oqıtıwshılardı tartıw arqalı xızmetkerler sanın keńeytiriw, kitaplardıń avtorları hám awdarmashılardıń jıynalısın turaqlı túrde ótkerip barıw, oqıw ádebiyatları avtorları hám awdarmashıları ortalıǵın keńeytiriw, ásirese qaraqalpaq tilinde isleytuǵın qanıygelерdi kóbeytiw haqqında qarar qabıl etildi.

Kadrlar máselesi baspa isinde eń kerekli edi. Bul dáwirde KKGIZde qaraqalpaq tilinde kitap islep shıǵarıw menen shuǵullanatuǵın tek ǵana úsh redaktor islegen - K.Ubaydullaev, O.Shamuratov hám A.Shamuratov, 1930-jıllarınıń aqırında jańa til siyasatına muwapıq SSSR xalıqlarınıń barlıq tillerin kirill alıpbesi tiykarında jazba rawıshı awdarma qılıw rejlestirilgen edi. Sol sebepli, kadrlar tayarlaw hám kirill jazıwındaǵı jańa alıpbe dúziw ústinde islew zárúrli wazıypaǵa aylandı. 1939-jıl basında VKP(b) nıń Oraylıq Komiteti hám SSSR Xalıq Komissarları Keńesiniń qararınan soń, úsh ay ishinde kirill alıpbesine tolıq ótiw ámelge asırıldı. Sonıń ushın, 1940-jıl baslarında KKGIZde latin alıpbesindegi sabaqlıqlardı basıp shıǵarıw toqtatıldı. Sol jılı K.Ubaydullaev, Q.Ayimbetov hám N.Dawqaraev kirill alıpbesi tiykarında qaraqalpaq tiliniń alıpbesi hám imla qaǵıydaların islep shıqtı. Bul alıpbe 1940-jıl 18-ıyulдаǵı QQASSR Oraylıq Atqarıw Komiteti Prezidiumınıń pármanı menen turmısqa engizildi. «Biziń redaksiyamız aǵzalrı aldında qıyın is turıptı, - birinshiden, jańa alıpbeni ózlestiriw hám jańa alıpbede sabaqlıqlardı qayta islew kerek» - dep jazǵan edi KKGIZ direktori wazıypasın atqarıwshı I.Sagitov [5].

I.Sagitov óziniń bayanat (dokladnoy) xatında kórsetkenindey, «jańa alıpbe 1940-jıl 1-ıyulда Tashkent qalasında tastıyqlanǵan, biraq qaǵıydalar qanday bolıwı belgili emes. Ele redaktorlar hám mashinistkaların hesh biri bilmeydi» [6].

Kirill alıpbesine ótiw poligrafistler ushın ham bir qatar qıyınshılıqlardı keltirip shıǵardı: 1941-jılда baslaǵan jańa sabaqlıqlardıń basıp shıǵarılıwı júdá kóp kemshiliklerge iye edi, máselen, baspa direktori N.Sıǵbatullın olardı jańa imla menen baylanıslı ekenligin jazadı, «Máselen 1941-jıl yanvardan aldın sabaqlıqlar basıp shıǵarılǵanda, imla ushın tek ǵana bir parametr bolǵan edi, keyin qabıl qılınǵan dáslepki imla anıqlandı» [7].

Respublika Xalıq Komissarları Keńesi KKGIZge jańa alıpbe kursların shólkemlestiriwge ruqsat berdi: hár kúni 2 saat dawamında eki ay dawamında redaktorlar, korrektorlar, awdarmashılar hám mashinistkalar kirill